

Warszawa, 17.08.2022 r.

Opinia prawna Rzecznika Praw Doktoranta KRD w przedmiocie dopuszczalności „zatwierdzania” Indywidualnego Planu Badawczego w kontekście przepisów ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

I. Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest ocena dopuszczalności „zatwierdzania” indywidualnego planu badawczego w świetle przepisów ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

II. Podstawa prawna

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r., Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 574 ze zm. – dalej jako: PSWiN).

III. Analiza prawna

Zgodnie z brzmieniem art. 202 ust. 1 PSWiN, doktorant, w uzgodnieniu z promotorem lub promotorami, opracowuje indywidualny plan badawczy (IPB) zawierający w szczególności harmonogram przygotowania rozprawy doktorskiej i przedstawia go podmiotowi prowadzącemu szkołę doktorską w terminie 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia kształcenia. W przypadku wyznaczenia promotora pomocniczego plan jest przedstawiany po zaopiniowaniu przez tego promotora.

Przepis ten wyraźnie wskazuje, że indywidualny plan badawczy (IPB) jest opracowywany przez doktoranta z promotorem. Już z samej literalnej treści przepisu art. 202 ust. 1 zd. 1 PSWiN, a w szczególności z użytego w nim zwrotu „w uzgodnieniu”, wynika obowiązek współpracy doktoranta i promotora w zakresie sporządzania IPB. W doktrynie podnosi się, że tylko plan badawczy opracowany z uzgodnieniem z promotorem będzie można uznać za IPB w rozumieniu PSWiN (zob. B. Pietrzyk-Tobiasz, *Indywidualny Plan Badawczy w świetle ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Teoria i praktyka*, ACTA IURIDICA RESOVIENSIA Nr 4(35)/2021, s. 337).

Analizując kwestię „zatwierdzania” IPB należy mieć na względzie, że PSWiN ma charakter regulacji ramowej, której specyfika polega na tym, że uczelniom, w tym podmiotom prowadzącym kształcenie doktorantów przyznana została stosunkowo duża swoboda w kształtowaniu swoich wewnętrznych regulacji. Swoboda ta ma swoje korzenie

w przepisach ustawy zasadniczej. Na mocy art. 70 ust. 5 Konstytucji RP zapewniona została autonomia szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie. Wskazana ustawa, tj. obecnie obowiązująca ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce - w art. 3 określa autonomię uczelni jako podstawę systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Ponadto w preambule do tej ustawy podkreślono obowiązek władzy publicznej w tworzeniu optymalnych warunków dla autonomii społeczności akademickiej. Przyznanie uczelniom pewnego zakresu niezależności, realizowanego przede wszystkim poprzez możliwość uchwalania własnych aktów wewnętrznych ma niebagatelne znaczenie w odniesieniu do kształtowania pozycji prawnej doktorantów w danej jednostce.

Trzeba mieć na uwadze, iż na ramowy charakter regulacji dotyczącej sfery szkolnictwa wyższego i nauki zwracano uwagę również w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. W kontekście prowadzonych rozważań warto odwołać się do stanowiska TK wyrażonego w wyroku z 8 listopada 2000 r., który orzekł, iż: „Skoro konstytucyjne prawo do kształtowania aktami wewnętrznymi sytuacji studentów dotyczy każdej szkoły wyższej; zarówno niepublicznej jak i publicznej - to ustawy określające zasady działania publicznych szkół wyższych muszą - w myśl art. 70 ust. 5 konstytucji, respektować ich autonomię, tzn. nie mogą znosić istoty tej autonomii, poprzez zupełne i wyczerpujące unormowanie wszystkich spraw, które określają pozycję studenta w państwowej szkole wyższej. W przeciwnym przypadku rola państwowych szkół wyższych sprowadzałaby się jedynie do wykonywania ustaw, zaś organy tych szkół stałyby się organami państwa, co równałoby się zniesieniu ich autonomii” - wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2000 r. SK 18/99. Orzeczenie to można bez wątpienia przenieść również na grunt sytuacji prawnej doktorantów, którzy nie będąc studentami odbywają jednak swoistą formę kształcenia, zmierzającą do uzyskania odpowiednich kompetencji pozwalających na nadanie stopnia doktora. Z treści przytoczonego poglądu TK wynika bowiem niepodważalny wniosek, zgodnie z którym autonomia szkół wyższych wyraża się w możliwości dookreślania i uszczegóławiania regulacji ustawowej, która to z kolei nie powinna wyczerpująco regulować wszystkich aspektów funkcjonowania społeczności akademickiej. Oczywiście, autonomia szkół wyższych nie ma charakteru absolutnego, bowiem jej granice wyznaczane są przez normy prawa powszechnie obowiązującego (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 sierpnia 2014 r., I OSK 1579/14). W konsekwencji, niedopuszczalne jest uchwalanie wewnątrzuczelnianych przepisów, które byłyby niezgodne z powszechnie obowiązującym prawem. Jednakże w świetle przepisów prawa oraz stanowiska TK można skonstatować, że nic nie stoi na przeszkodzie przyjmowaniu kompleksowych regulacji, które konkretyzowałyby materię ustawową.

Wobec powyższego stwierdzić można, że uczelnia posiada dużą swobodę w konkretyzacji przepisów ustawowych. Świadczy o tym ponadto art. 205 ust. 1 PSWiN, zgodnie z którym

regulamin szkoły doktorskiej określa organizację kształcenia w zakresie nieuregulowanym w ustawie, w szczególności:

- 1) sposób wyznaczania i zmiany promotora, promotorów lub promotora pomocniczego;
- 2) sposób dokumentowania przebiegu kształcenia;
- 3) sposób przeprowadzania oceny śródkresowej;
- 4) warunki przedłużania terminu złożenia rozprawy doktorskiej.

Mając na względzie ustawową autonomię uczelni w kształtowaniu regulacji wewnętrznych konieczne jest uwzględnienie granic tej autonomii, którą – jak wskazano – wyznaczają przepisy powszechnie obowiązującego prawa. Reguła ta znajduje zastosowanie również w odniesieniu do wspomnianego art. 205 ust. 1 PSWiN, który przewiduje otwarty katalog materii regulaminowej. Co za tym idzie, możliwe jest unormowanie w regulaminie szkoły doktorskiej także innych zagadnień – tj. niewskazanych *expressis verbis* w art. 205 ust. 1 PSWiN.

Na bazie ww. przepisu w piśmiennictwie formułuje się pogląd o dopuszczalności umieszczenia w regulaminie szkoły doktorskiej postanowień regulujących zasady i tryb akceptacji indywidualnych planów badawczych, gdyż użyte przez ustawodawcę wyrażenie „przedstawienia” odnosi się wyłącznie do obowiązku ciążącym na doktorancie – por. M. Dokowicz, w: *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019, s. 538.

Jednakże w doktrynie prezentowane jest również stanowisko odmienne. Zdaniem Ł. Kierznowskiego, uzgodnienie („zatwierdzenie”) indywidualnego planu badawczego występuje po stronie promotora (promotorów). Nie jest zatem wymagane uzgodnienie indywidualnego planu badawczego z promotorem pomocniczym, ale jeżeli promotor taki został wyznaczony, to doktorant przedstawia plan podmiotowi prowadzącemu szkołę doktorską dopiero po zaopiniowaniu go przez tego promotora. Z kolei taki już uzgodniony z promotorem (promotorami) oraz zaopiniowany przez promotora pomocniczego (jeżeli został wyznaczony) plan - podmiotowi prowadzącemu szkołę doktorską należy jedynie „przedstawić”. Podmiot ten nie ma jednak uprawnień od odrzucenia planu lub jego modyfikacji – przyjmuje go do wiadomości jako spełnienie przez doktoranta wymogu, o którym mowa w art. 202 ust. 1 i to w tym właśnie aspekcie plan jest narzędziem autonomizującym kształcenie doktoranta w szkole doktorskiej. (Ł. Kierznowski, *Szkoły doktorskie komentarz do art 198 – 216 oraz 259– 264 ustawy prawo o szkolnictwie wyższy i nauce*, Warszawa 2018, s. 49). Analogiczne stanowisko prezentuje także M. Pyter. (zob. M. Pyter, Art. 202 PSWiN, Nb 4, w: A. Balicki, M. Pyter, B. Zięba, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis.).

Zważywszy na występujące w doktrynie dwie koncepcje w przedmiocie przedstawienia indywidualnego planu badawczego wskazać należy, iż w ocenie Rzecznika Praw Doktoranta regulacja ustawowa w tym zakresie jest wyczerpująca w takim znaczeniu, że podmiot prowadzący kształcenie doktorantów nie ma kompetencji do odrzucenia indywidualnego planu badawczego, który został sporządzony w uzgodnieniu promotorem i przedstawiony w wyznaczonym terminie. Formuła „zatwierdzenia” nie jest *a priori* wykluczona przez przepisy powszechnie obowiązujące, jednak ma ona charakter wyłącznie fakultatywny i nie powinna prowadzić do merytorycznej ingerencji w treść indywidualnego planu badawczego. Interpretacja taka zdaje się być zbieżna z założeniem ustawodawcy, który to IPB określa mianem narzędzia autonomizującego kształcenie doktoranta w ramach szkoły doktorskiej (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, s. 47-48.; <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2446>).

Trzeba również zaznaczyć, iż ewentualne konstruowanie procedury „zatwierdzania” IPB, mającej przyczynić się do podniesienia poprawności i jakości przyszłej rozprawy przez określone osoby bądź podmioty nie powinno pozbawiać doktoranta możliwości skorzystania z 12-miesięcznego terminu na przedstawienie IPB wyrażonego w art. 202 ust. 1 PSWiN – zob. B. Pietrzyk-Tobiasz, *op. cit.*, s. 341.

IV. Wnioski

1. Przepis art. 202 ust. 1 PSWiN stanowi, iż doktorant, w uzgodnieniu z promotorem lub promotorami, opracowuje indywidualny plan badawczy zawierający w szczególności harmonogram przygotowania rozprawy doktorskiej i przedstawia go podmiotowi prowadzącemu szkołę doktorską w terminie 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia kształcenia. W przypadku wyznaczenia promotora pomocniczego plan jest przedstawiany po zaopiniowaniu przez tego promotora.
2. Formuła „zatwierdzenia” indywidualnego planu badawczego nie jest *a priori* wykluczona przez przepisy powszechnie obowiązujące, jednak ma ona charakter wyłącznie fakultatywny i nie powinna prowadzić do merytorycznej ingerencji w treść indywidualnego planu badawczego.
3. Przyjęta w aktach wewnętrznych podmiotu prowadzącego szkołę doktorską procedura „zatwierdzania” IPB nie może pozbawiać doktorantów praw wynikających z przepisów powszechnie obowiązujących.

Niniejsza opinia posiada walor doradczo-informacyjny, nie ma natomiast charakteru wiążącej wykładni prawa. Wyraża ona stanowisko Rzecznika Praw Doktoranta Krajowej Reprezentacji Doktorantów, będącego statutowym organem stojącym na straży praw

---

doktoranta wynikających z aktów prawa powszechnie obowiązującego oraz aktów prawa zakładowego.

Akceptował:

*r.pr. Wojciech Kielbasiński
Rzecznik Praw Doktoranta KRD*

Opracowali:

*mgr Witold Pawelski
mgr Barbara Pietrzyk-Tobiasz
Zespół Prawny
Rzecznika Praw Doktoranta KRD*